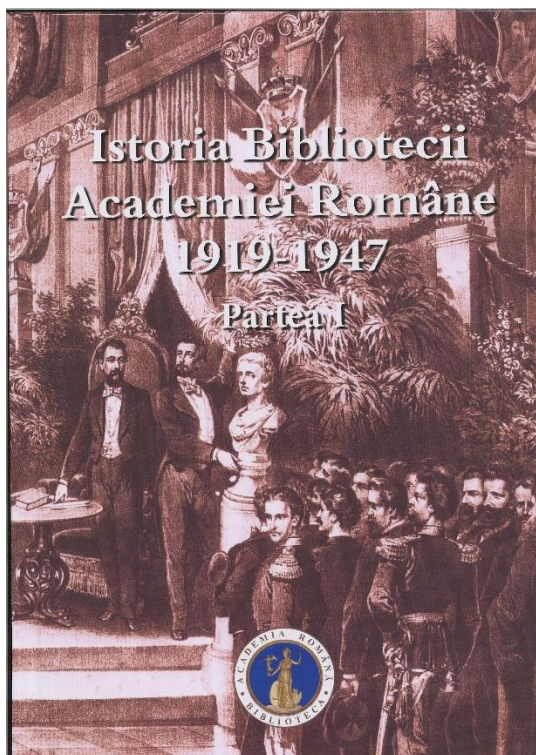

ISTORIA BIBLIOTECII ACADEMIEI ROMÂNE (1919 - 1947), vol. III, coord. Nicolae Noica, Onești, Editura Magic Print, 2024, 1759 p.

Recenzat de LUDMILA BÎRSAN

Biblioteca Academiei Române

ludmila.birsan@biblacad.ro

Perioada interbelică reprezintă una dintre cele mai dinamice și complexe etape din istoria României, caracterizată de consolidarea identității naționale și de afirmarea culturii și științei românești. Biblioteca Academiei Române a devenit principala instituție de conservare și valorificare a patrimoniului cultural scris, acumulând și sistematizând manuscrise medievale, documente oficiale, colecții de carte veche românească și străină, publicații periodice etc. Biblioteca a reprezentat o resursă importantă pentru cercetători, profesori universitari și studenți, oferind acces la surse primare pentru redactarea unor lucrări fundamentale în domenii precum istorie, filologie, literatură și alte domenii. Prin catalogare riguroasă și sistematizare, instituția a pus bazele unei metodologii moderne de cercetare documentară și

biblioteconomică, menținând legături constante cu centrele culturale occidentale și promovând schimburile internaționale de publicații. Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române, subliniază în *Cuvânt – înainte* responsabilitatea pe care o au cercetătorii de astăzi de a cunoaște și de a cinsti eforturile acelor savanți, a căror activitate a fost crucială pentru păstrarea patrimoniului național în vremuri de criză: „Biblioteca nu s-a putut izola complet de lume, atunci când s-a instaurat răul, dar a trăit mai mult în lumea ei, a erudiției, a creației, a conservării valorilor culturale. Savanții de atunci, academicienii, fie că au fost directori sau nu, au dat directive bune și au dat exemple personale, iar oamenii bibliotecii, savanți și erudiți ei înșiși, au conservat zestrea de aur a națiunii și au lărgit moștenirea primită de la înaintași. De aceea, reflectarea acelei perioade de aproape trei decenii devine o datorie pentru cercetătorii de azi. Este o datorie asumată nu numai pentru cunoaștere, pentru știință, pentru neuitare, dar și pentru cinstirea memoriei acelor oameni.” (p. 6).

Ioan Bianu (1879–1935), evocat de mai mulți autori, pe parcursul volumului, a cărui conducere a modernizat biblioteca după modelul marilor centre europene, a introdus cataloage moderne, inclusiv sistemul zecimal Dewey, și a protejat patrimoniul în timpul ocupației germane prin inventarierea minuțioasă a manuscriselor și cărților scoase temporar din instituție. A fost un simbol al bibliotecii, respectul și autoritatea sa fiind unanim recunoscute în cadrul Academiei Române, iar propunerile sale fiind adoptate de fiecare dată cu entuziasm. Sub

conducerea sa, Biblioteca a fost organizată în conformitate cu standardele marilor biblioteci europene: „Se poate spune că Ioan Bianu a clădit biblioteca de la zero, cărămidă cu cărămidă, i-a oferit instrumentele de lucru, în concordanță cu modul de funcționare al marilor biblioteci ale Europei, s-a preocupat de aducerea cataloagelor la standardele acelor vremuri, a organizat sălile de lectură și a stabilit reguli ferme pentru cititori și angajați. Rareori în istoria noastră personalitatea unui om și-a pus în asemenea măsură amprenta asupra instituției pe care a servit-o. Ioan Bianu a locuit chiar în incinta Bibliotecii Academiei Române, nu pentru că nu ar fi avut mijloace să stea în altă parte, ci pentru că era o obligație înscrisă în regulamentul pe care el l-a redactat, ca Bibliotecarul să locuiască în incinta Bibliotecii (...)” (Nicolae Noica, *Anii deplinei maturități*, p. 9). Ioan Bianu rămâne o figură emblematică atât prin contribuțiile sale administrative și academice, cât și prin exemplul personal de dăruire. Comunitatea academică i-a adus omagii după decesul său în 1935, arătând importanța personalității și contribuțiilor sale în dezvoltarea Bibliotecii Academiei Române. Tudorel Urian îl citează pe Octavian Goga în capitolul *Oameni sub vremi*: „Nu există aici colț să nu-l fi chibzuit, foaie în bibliotecă să n-o fi atins. Numai cine i-a văzut degetele alunecând cu savoare pe pergamentul unui vechiu codice al limbei române sau i-a surprins clipirile șirete după o achiziție rarisimă pe seama bibliotecii, numai acela va putea aprecia munca, competența și patima neobositului colecționar al neamului (...) Da, a murit Ioan Bianu, dar la groapa lui învie un învățământ: numai cu astfel de oameni se ține o societate, se creează o civilizație și se clădește o viață de stat.” (p. 28)

Succesorii săi, Radu R. Rosetti (1935–1940) și Ioan Nistor (1945–1948), au continuat politica de extindere a colecțiilor și au menținut legături internaționale, ambii fiind mai târziu victime ale detenției politice în perioada comunistă, Rosetti

sfârșind în penitenciarul Văcărești în 1949. Biblioteca, deși afectată de evenimentele istorice, a rămas un spațiu de conservare a valorilor culturale, al erudiției și al cercetării. Sub conducerea acestor directori, instituția a reușit să mențină colecțiile, să organizeze și să protejeze fondul de carte, să inițieze schimburi internaționale și să continue catalogarea, demonstrând reziliență și continuitate în fața unor condiții externe dificile. Biblioteca a cunoscut o creștere semnificativă a fondului de carte, datorită Legii Depozitului Legal, donațiilor particulare și instituționale, achizițiilor și schimburilor internaționale. Până în 1947, colecțiile depășeau 600.000 de volume. Biblioteca a sprijinit cercetarea istorică, filologică și științifică, a adunat și conservat presa interbelică și a contribuit la protejarea identității naționale într-un context marcat de presiuni externe și conflicte interne. Activitatea sa nu s-a oprit nici în anii războiului, continuând înregistrarea, catalogarea, gestionarea donațiilor și protejarea colecțiilor. Pe măsură ce colecțiile creșteau, Academia Română a demarat construirea unui nou edificiu pentru Biblioteca Academiei, proiectat de arhitectul Duiliu Marcu, cu săli de lectură, spații pentru birouri etc. Donații semnificative au venit din partea relațiilor diplomatice străine, instituțiilor culturale și academice, Casei Regale, asociațiilor, fundațiilor, bibliofililor și succesorilor unor personalități marcante. Perioada interbelică a fost una de afirmare pentru Biblioteca Academiei Române, care a jucat un rol strategic în conservarea și promovarea moștenirii culturale a României.

Remus Brihac, în capitolul *Realitatea geografică și politică a țării*, și Victor Marola, în capitolul *Surse și repere istorice referitoare la Colecția de Carte din Biblioteca Academiei Române (1934 – 1947)*, arată cum Biblioteca Academiei Române a continuat să reprezinte un pilon fundamental al cercetării și al afirmării identității naționale, oferind acces la un tezaur bibliografic valoros, destinat studenților,

profesorilor și cercetătorilor consacrați. În ciuda dificultăților economice cauzate de exproprierile legate de Reforma Agrară din 1921 și de Marea Criză Economică din 1929–1933, Biblioteca a fost recunoscută ca un obiectiv strategic pentru cultura română, reușind să-și dezvolte colecțiile, să sprijine activitatea intelectuală națională și să devină „un pilon fundamental al dezvoltării vieții culturale” (p. 40). Creșterea fondului bibliografic s-a realizat prin donații, achiziții, schimburi internaționale și Legea Depozitului Legal, prin intermediul căruia se asigura intrarea obligatorie a publicațiilor tipărite în țară. Donațiile au provenit de la personalități marcante precum Nicolae Iorga, Teodor Bălășel, Graziella Missir sau Paula Bachelin, dar și de la instituții naționale și internaționale, inclusiv universități și organisme guvernamentale din Elveția, Franța, Chile, SUA, Japonia, Uniunea Sovietică etc. Schimburi de publicații și colaborările interbibliotecare au fost reluate treptat după Primul Război Mondial, aducându-și astfel contribuția la prestigiul Bibliotecii la nivel național și internațional. Deși criza economică a redus achizițiile directe și a generat lipsa de personal specializat, Biblioteca a continuat să catalogheze, să inventarieze și să organizeze colecțiile, adoptând catalogarea alfabetică conform regulilor moderne și sistemelor de clasificare zecimală.

Perioada 1934–1947 a Bibliotecii Academiei Române, descrisă de Victor Marola, marchează o etapă de tranziție, începută după încheierea Marii Crize Economice și finalizată odată cu instaurarea Republicii Populare Române. Aceasta poate fi împărțită cronologic în trei intervale: 1. Perioada de la ieșirea din Criza economică până la declanșarea Celui de-al Doilea Război Mondial (30 august 1939) 2. Anii Celui de-al Doilea Război Mondial (1939 – 1945) 3. Scurta perioadă de revenire la democrație (1949 – 1947). Fondul de carte s-a îmbogățit printr-un cumul de surse: donații ale bibliofililor și moștenitorilor unor personalități culturale, achiziții, schimburi

internaționale și intrările legale impuse tipografiilor. Donațiile erau diverse ca proveniență și cantitate, de la volume științifice și academice la colecții întregi private sau moștenite de la familii. Un exemplu grăitor este donația Alexandru Bianu, fiul fostului bibliotecar, care a transmis Bibliotecii peste 1.100 de volume. Conducerea Academiei și corpul academic erau permanent informate asupra stării fondului și dezvoltării colecțiilor. Anii Celui de-al Doilea Război Mondial au impus provocări suplimentare: protejarea colecțiilor prin evacuări temporare, reorganizarea serviciilor, conservarea cărților și restituirea publicațiilor provenite din teritoriile pierdute sau ocupate. În perioada postbelică, deși s-a constatat o diminuare a volumului de tipărituri primite de la tipografii, Biblioteca a continuat să se dezvolte prin donații, achiziții selective și colaborări instituționale. În 1947, fondul de carte al Bibliotecii Academiei Române a ajuns la aproximativ 600.000 de volume, evidențiind o creștere constantă și o organizare atentă, datorată efortului bibliografilor și conservatorilor. Această evoluție subliniază rolul Bibliotecii ca reper cultural național, capabil să susțină cercetarea și identitatea științifică a României într-o perioadă de instabilitate politică și economică.

Daniela Stanciu și Monica Pricope prezintă, în capitolul *Colecțiile de Periodice și Foi volante în perioada de dezvoltare a Bibliotecii Academiei*, evoluția spectaculoasă a presei românești, în perioada 1919 – 1947, când devine atât oglinda, cât și motorul transformărilor culturale, sociale și politice din România. Creșterea producției editoriale și tipografice a impus noi provocări pentru Biblioteca Academiei Române, care trebuia să prelucreze, să conserve și să valorifice această abundență de publicații. Presa a avut un rol esențial în conturarea vieții culturale și științifice, adunând în jurul unor reviste, precum „Sburătorul” sau „Gândirea”, figuri literare și critice de prim rang: Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, George Călinescu, Liviu Rebreanu,

Mihail Sadoveanu și mulți alții. Aceste publicații nu doar că au animat debaterile literare, ci au și influențat direcțiile de evoluție ale culturii române moderne. De la puțin peste o mie de titluri în 1923 s-a ajuns la peste două mii trei sute în 1936. Cotidiene de tradiție precum „Universul”, „Adevărul”, „Dimineața” sau „Timpul” au rămas reperul principal pentru opinia publică, dar pe lângă acestea au apărut numeroase ziare și reviste noi, de la cele politice, până la cele specializate pe domenii precum agricultură, teatru, sport sau medicină. Contextul politic zbuciumat al epocii și polarizarea societății s-au reflectat în paginile ziarelor. Disputele dintre monarhiști și republicani, dintre socialiști și naționaliști, crizele sociale și ascensiunea extremelor politice au alimentat presa cu subiecte și titluri polemice. Presa culturală și literară a contribuit decisiv la construirea unei noi generații intelectuale. Reviste precum „Sburătorul”, „Gândirea”, „Revista Fundațiilor Regale”, dar și „Boabe de grâu”, „Bilete de papagal” sau „Cetatea literară” au stimulat debateri fertile și au fixat reperele modernismului și ale direcțiilor artistice românești din prima jumătate a secolului XX.

Olimpia Novicov discută despre presa de avangardă și dezvoltarea colecțiilor de periodice a Bibliotecii Academiei Române în perioada 1919 – 1947 în capitolul *Presa românească de avangardă la 100 de ani*. Primele decenii ale secolului XX au fost influențate de căutări și frământări culturale, de nevoia unei re-definiri și de a inventa o artă nouă, fără convenții sau limite, cu un alt set de valori estetice. În acest context, avangarda românească, sincronă mișcărilor europene, de la futurism la suprarealism, s-a manifestat prin literatură, arte plastice, muzică, cinematografie și arhitectură, lăsând în urmă reviste și publicații care au devenit repere ale modernismului radical. Biblioteca Academiei Române păstrează astăzi o colecție valoroasă a acestor reviste, apărute între anii '20 și '40, mărturii vii ale unei epoci de efervescență creatoare. Pe lângă avangardă,

perioada interbelică a adus și o consolidare a metodelor prin care Biblioteca și-a îmbogățit colecțiile: donații, schimburi internaționale de publicații, Legea Depozitului Legal, abonamente și achiziții directe. Două momente-cheie au marcat această etapă: noul Regulament al Bibliotecii din 1936 și adoptarea Legii Depozitului Legal din 1941, care a reglementat mai riguros trimiterea publicațiilor către instituție. Dacă, în 1915, Biblioteca primea 653 titluri de periodice prin depozit legal, în 1935, numărul lor ajunsese la peste 2.300, reflectând creșterea spectaculoasă a producției editoriale românești. Colecțiile Bibliotecii au fost privite încă de atunci ca „adevărate comori naționale”, conținând exemplare rare, manuscrise, hărți și documente de o valoare inestimabilă, adunate cu atenție de mari personalități ale culturii române. Între 1919 și 1947, fondul de periodice s-a îmbogățit cu aproximativ 10.000 de titluri noi. Un rol esențial l-au jucat și schimburile internaționale de publicații, reluate după Primul Război Mondial cu parteneri tradiționali sau noi, de la Praga și Lisabona până la Uppsala, Berna sau Chile. Aceste colaborări au adus peste o mie de titluri noi de periodice științifice și zeci de mii de fascicule adăugate colecțiilor existente. În ciuda crizei financiare din anii 1919–1928, Academia a reușit să păstreze abonamentele la reviste străine, cu sprijinul Băncii Naționale, și chiar să le sporească în perioada 1929–1935, în special cu publicații din Franța și alte țări europene. Chiar dacă izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial a întrerupt fluxul de publicații străine, Biblioteca a continuat să se îmbogățească prin presa românească, ajungând în 1947 să dețină peste 180.000 de exemplare de periodice.

Bogdan Jugănarul realizează o analiză a fondului de foi volante în capitolul *Foile volante din Biblioteca Academiei Române în perioada 1919 – 1947*. După Marea Unire din 1918, Biblioteca Academiei Române a intrat într-o etapă înfloritoare, beneficiind de un context favorabil și de o arie de colectare mult mai

extinsă. Îmbogățirea colecțiilor s-a făcut, ca și în trecut, prin donații generoase și prin aplicarea Legii Depozitului Legal, care în perioada interbelică a devenit mai cuprinzătoare, reflectând noile realități teritoriale ale României Mari. Un moment de cotitură în organizarea instituției l-a constituit regulamentul din 18 mai 1936, care a introdus noi norme de funcționare și o reorganizare a colecțiilor, adaptată cerințelor timpului. Fondul de foi volante, de o mare valoare documentară, cuprinzând documente legate de viața politică, socială, economică, culturală și științifică, a continuat să fie administrat după principiile stabilite încă din 1912 de Alexandru T. Dumitrescu, sub coordonarea lui Ioan Bianu. Această continuitate a asigurat coerență și rigoare în gestionarea materialelor, transformând colecția într-un instrument de referință pentru cercetarea istoriei moderne și contemporane.

Perioada 1919–1947 reprezintă o etapă de continuitate pentru serviciul Bibliografie națională a Bibliotecii Academiei Române, prezentată de Mihaela Dragu și Silviu – Constantin Nedelcu în capitolul *Activitatea bibliografică a Bibliotecii Academiei Române în anii 1919 – 1947*. În ciuda dificultăților financiare și a efectelor Primului Război Mondial, Biblioteca nu a fost evacuată, iar Bianu a vegheat ca bogatele colecții să nu fie compromise. Activitatea bibliografică a continuat conform planului stabilit de Bianu încă din 1895, fiind coordonată prin colaboratori competenți precum Al. Sadi Ionescu, care asigura redactarea și publicarea lucrărilor bibliografice.

Opera de referință este *Bibliografia românească veche*, realizată împreună cu Nerva Hodoș. Tomurile III și IV ale bibliografiei au fost tipărite între 1912–1944, fiind finalizate după moartea lui Bianu de discipolul său Dan Simionescu. Publicația a constituit un instrument fundamental pentru studiul literaturii și culturii române vechi, demonstrând rigoarea și continuitatea cercetării bibliografice românești. Biblioteca a desfășurat și alte proiecte bibliografice

de anvergură, cum ar fi Catalogul descriptiv al manuscriselor, Publicațiunile periodice românești, Bibliografia românească modernă și diverse lucrări axate pe documente vechi originale, toate menite să sprijine cercetarea istoriei, literaturii și culturii naționale. Lipsa fondurilor și insuficiența personalului au încetinit tipărirea și continuarea multor lucrări, blocând temporar progresul anumitor publicații bibliografice. În acest capitol, autorii mai prezintă activitatea bibliografică a lui Dan Simonescu, Al. – Sadi Ionescu, Gheorghe Cardaș, Gheorghe Adamescu, Ioachim Crăciun, Radu R. Rosetti, Ion I. Nistor.

Capitolul *Biblioteca Academiei Române și cititorii săi în epoca de dezvoltare 1919 – 1947*, scris de Mirela Berechet, Ludmila Bîrsan și Cătălin Mirea, tratează accesul publicului la colecțiile Bibliotecii. Între 1919 și 1947, Biblioteca Academiei Române a cunoscut o perioadă de dezvoltare semnificativă, susținută atât de activitatea internă, cât și de sprijinul statului. În 1925, Statul Român a alocat Academiei un fond de 10.000.000 de lei pentru construirea unui sediu adecvat, parte din acesta fiind folosit între 1927–1928 pentru realizarea depozitului de publicații al Bibliotecii. Noua clădire, structurată pe șapte niveluri și echipată cu instalații moderne de iluminat și încălzire, a permis mutarea colecțiilor în condiții optime de conservare, marcând un pas important în protejarea patrimoniului bibliografic și facilitarea accesului pentru cercetători. În urma creșterii continue a volumului colecțiilor, în 1936, s-a inițiat construirea unei noi clădiri, planificată de arhitectul Duiliu Marcu și destinată să adăpostească toate colecțiile și serviciile Bibliotecii, inclusiv săli de lectură și birouri pentru catalogare, răspunzând nevoilor crescânde ale cercetătorilor și academicienilor. Biblioteca devenise, astfel, un punct central al vieții academice și culturale, frecventată nu doar de cercetători și profesori, ci și de studenți aflați în faza finală a studiilor, precum și de personalități marcante ale culturii române, printre care Constantin

Noica, Perpessicius, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Nicolae Steinhardt, Gib Mihăescu, Henri H. Stahl și Virgil Ierunca.

Daniela Stanciu și Anca Haită discută, în capitolul *Acte financiar-contabile ce reflectă transformarea Bibliotecii Academiei Române în perioada 1919–1947. Construirea și deschiderea Noului Local*, despre transformările administrative. Perioada interbelică a reprezentat pentru Biblioteca Academiei Române un timp al consolidării identității sale culturale și instituționale, marcând tranziția de la etapa de construcție și edificare din secolul XIX la o perioadă de modernizare și coagulare a rolului său în viața academică și publică. După Unirea din 1918, Biblioteca și-a intensificat activitatea, redeschizându-și porțile și dezvoltând rapid colecțiile, incluzând cărți, manuscrise, tipărituri și stampe, precum și menținând relații de colaborare cu instituții naționale și internaționale. Arhiva Academiei Române păstrează peste 10.000 de file de documente administrative și financiar-contabile din perioada 1919–1947, reflectând principalele provocări cu care s-a confruntat instituția. Modernizarea bibliotecii a presupus construirea și deschiderea unui nou sediu, dotat cu depozite și săli de lectură, demers început înainte de Primul Război Mondial, dar finalizat abia în anii 1929–1930. Documentele administrative evidențiază modul în care Biblioteca s-a adaptat schimbărilor sociale, a gestionat resursele financiare și umane și a încercat să stimuleze curente culturale și practici sociale.

Capitolul *Formarea colecțiilor de manuscrise, documente istorice – carte rară în perioada 1919–1947* (Partea a II – a) de Gabriela Dumitrescu analizează evoluția colecțiilor Bibliotecii Academiei Române în perioada interbelică și imediat postbelică, evidențiind atât dificultățile materiale, cât și succesele în îmbogățirea și organizarea patrimoniului de manuscrise și cărți românești vechi. După Primul Război Mondial, colecțiile importante de manuscrise și cărți vechi erau deja prezente în

Biblioteca, iar donațiile noi constau în principal din autografe, documente istorice și piese de arhivă personală, ale căror organizare nu fusese încă pusă în practică, întrucât Biblioteca se confrunta cu crize materiale severe: personal insuficient, lipsa specialiștilor tineri și dificultăți în plata angajaților, ceea ce limita considerabil capacitatea de a procesa noile intrări. Au avut loc creșteri variate ale colecțiilor între 1919 și 1947, cu perioade de stagnare accentuată în anii 1926–1933. Unele evenimente au arătat creșteri semnificative, precum întoarcerea colecțiilor trimise la Moscova în 1935 sau achizițiile și donațiile din 1936–1940. Capitolul subliniază contribuțiile donatorilor de marcă, printre care Nicolae Iorga, Iacob Negruzzi, Ștefan Sihleanu, N. Titulescu și N. Docan, care au adus manuscrise vechi, documente istorice și corespondență valoroasă. De asemenea, accentul cade pe primirea masivă a arhivelor personale ale scriitorilor și artiștilor. Fondurile Eduard Wachman, G. Topârceanu, M. Sadoveanu, G. Coșbuc, Spiru Haret, V. Alecsandri și Liviu Rebreanu sunt evidențiate pentru valoarea lor documentară și literară. În 1937, este elaborat regulamentul seifurilor, care permitea depozitarea sigură a manuscriselor și documentelor, iar catalogarea manuscriselor cunoaște un progres limitat, cu volumele III din Catalogul manuscriptelor românești, al II-lea din Catalogul manuscriptelor grecești și inventarul manuscriselor orientale. Colecțiile sunt valorificate prin expoziții tematice și prin punerea în valoare a cărților românești vechi. Noul local din 1937 a permis depozitarea adecvată și protecția materialelor, inclusiv crearea unui laborator de deparazitare și a unei săli de lectură.

Partea a III-a a volumului III cercetează activitatea Cabinetului de Stampe, Fotografii, Hărți și Muzică și a Cabinetului de Numismatică între anii 1919–1947. Capitolul dedicat Cabinetului de Stampe (Anca Vitan, *Cabinetul de Stampe*) descrie procesul de reorganizare a colecțiilor speciale ale Bibliotecii Academiei Române, care depășesc încercările

precare din anii anteriori. Această etapă este marcată de transformări semnificative în structura Secțiunii Stampelor, prin îmbunătățirea spațiului de depozitare și a sistemelor de catalogare pentru stampe, fotografii, hărți și note muzicale. Lipsa personalului calificat rămâne o problemă majoră, mai ales după pensionarea lui Octavian Lugoșianu în 1920, atribuțiile fiind preluate aproape în întregime de Ioan C. Băcilă, căruia i s-a încredințat misiunea de continuare a lucrărilor de inventariere și catalogare a acestor colecții. Perioada interbelică este caracterizată de eforturi continue de inventariere și catalogare, însă Secțiunea Stampelor rămâne vitregită, fiind necesară angajarea temporară a specialiștilor, precum muzicologul Władysław Hordyński în 1939. Inaugurarea noului local al Bibliotecii, în 1937, facilitează o mai bună organizare a colecțiilor, asigurând un spațiu unitar pentru toate serviciile și permițând o sistematizare clară a materialelor: stampe, gravuri, fotografii, albume și picturi. Catalogarea se face atât alfabetic, cât și tematic, iar conservarea materialelor este atent reglementată prin mape, paspartuuri și separatoare din celofan sau mătase. Al Doilea Război Mondial vine cu provocări majore: mobilizarea și plecările personalului, precum și evacuarea pieselor valoroase pentru protecția împotriva bombardamentelor. Tezaurul Cabinetului de Stampe, incluzând mii de stampe, hărți și partituri, este păstrat temporar în Stoienești, Muscel, sub supraveghere militară, și readus în 1944 în depozitele Bibliotecii. În această perioadă, se menține dinamica de îmbogățire a colecțiilor prin donații, achiziții, schimburi instituționale și aplicarea Legii Depozitului Legal, deși donațiile devin mai modeste, iar fondurile pentru cumpărături rămân insuficiente. Colaborările cu anticarii și colecționarii români și străini sunt menținute constant, iar politica de achiziții continuă să fie orientată și spre gravura contemporană românească. În 1928, se înființează Salonul Oficial de Desen și Gravură, la inițiativa lui Jean Alexandru

Steriadi, promovând atât artiști consacrați, cât și talente noi. Această inițiativă, împreună cu Legea Depozitului Legal, contribuie la dezvoltarea colecțiilor de gravură românească, deși tirajele limitate restrâng impactul legii.

Perioada 1919–1947 reprezintă o etapă de dezvoltare importantă pentru *Colecția de Fotografii* a Bibliotecii Academiei Române, despre care scrie Alina Monica Popescu, caracterizată prin creșterea rapidă a colecțiilor și realizarea unui nou sediu, finalizat în 1937, după aproape două decenii de eforturi planificate încă dinaintea Primului Război Mondial. Raportul din 1924 relevă situația critică a spațiului de depozitare, cu revărsarea colecției dubletelor, inclusiv în spațiul casei Bellu, și cu presiunea organizării primelor expoziții publice, cum a fost cea din 1925 dedicată cărții românești, extinsă în 1926 pentru a include stampe și portrete. Între 1930 și 1936, Academia Română reușește să obțină aprobarea și finanțarea proiectului de extindere a Bibliotecii, iar siguranța și conservarea colecțiilor devin priorități absolute, mai ales în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Începând din 1940, materialele colecțiilor de pictură, grafică, fotografie și reproduceri au fost reorganizate și reinventariate, cu peste 16.000 de piese, evidențiind necesitatea unei echipe extinse pentru gestionarea volumului tot mai mare de documente. Un rol important în dezvoltarea colecțiilor îl joacă Legea Depozitului Legal din 1904, care obliga tipografiile să trimită exemplare către Biblioteca Academiei Române. În ciuda dificultăților și disputelor cu producătorii necooperanți, Biblioteca aplica proceduri stricte, de la somații scrise până la procese publice, pentru a asigura respectarea legii și completarea colecțiilor. Această politică, împreună cu donațiile și achizițiile selective, a consolidat colecția de fotografii, în contextul unei biblioteci care își asumă funcția de instituție națională centrală în conservarea patrimoniului vizual și documentar al României.

Capitolul *Cabinetul de Hărți* de Mariana Radu evidențiază formarea și dezvoltarea colecției de hărți, atlase și planuri a Bibliotecii, cea mai bogată colecție cartografică din România, subliniind valoarea sa istorică și culturală. În perioada interbelică, contextul istoric, marcat de consolidarea României Mari, a dus la apariția numeroaselor materiale cartografice care reflectă nu doar delimitările teritoriale ale statului român, ci și progresul industrial, științific și educațional al țării. Contribuțiile donatorilor de prestigiu au fost esențiale pentru dezvoltarea colecției. În 1919, personalități precum acad. Ioan Bianu, acad. Alexandru Lapedatu, acad. Gheorghe Bogdan-Duică, istoricul Nicolae Petrescu Comnène și editorul Leon Alcalay au donat hărți și atlase de mare valoare, printre care se remarcă reprezentări ale noilor frontiere ale României stabilite de Congresul de la Paris. Donatorii au inclus lucrări care abordau aspecte teritoriale, etnice și statistice ale României Mari, contribuind la clarificarea limitelor statului și prevenirea unor potențiale conflicte. În anii următori, colecția s-a îmbogățit constant: în 1920, au fost adăugate 59 de hărți și atlase, în mare parte prin donații ale Serviciului Geografic al Armatei, evidențiind nevoia actualizării proiecțiilor cartografice după experiența Primului Război Mondial. În anii 1921–1922, intrările au fost mai reduse, majoritatea provenind din donații individuale sau schimburi cu instituții internaționale. Începând cu 1923, tipografiile românești au furnizat un număr semnificativ de materiale imprimate. În perioada 1924–1926, colecția a continuat să se extindă, incluzând hărți care prezentau noile limite administrative conform Constituției din 1923 și diverse aspecte ale dezvoltării economice și industriale. În 1927, colecția cuprindea 1.119 hărți, 448 de atlase și 40 de hărți murale, catalogate în 4.700 de fișe pe autori și materii. În anii 1928–1930, acumularea de materiale cartografice a continuat prin donații, cumpărături și schimburi internaționale,

oglundind adaptarea colecției la modificările legislative și administrative recente, ajungând la un total de 1.120 de hărți, 485 de atlase și 48 de hărți murale, înregistrate în 5.845 de fișe.

Florentina Popescu analizează în capitolul *Cabinetul de Muzică* organizarea și dezvoltarea Cabinetului de Muzică al Bibliotecii Academiei Române. Intrarea exemplarelor prin legea depunerii obligatorii a editurilor muzicale a permis acumularea a aproximativ 2.500 de partituri, iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (1944–1945), colecția s-a îmbogățit prin donații, achiziții și continuarea intrărilor prin Depozitul legal. Mutările fizice ale colecțiilor, inițial la Casa Bellu și mai târziu, în 1937, la etajul al II-lea al noului local al Bibliotecii, au fost însoțite de eforturi de catalogare și organizare. Regulamentul din 1936 a inclus colecțiile de stampe, hărți, atlase, fotografii și discuri într-un sistem unitar, denumit Cabinetul de Stampe, stabilind criterii clare de inventariere și arhivare. Notele muzicale românești au fost catalogate alfabetic de Wladimir Hordinski, refugiat în România între 1940–1945, iar fondul secției de muzică a fost completat constant prin donații și achiziții. În 1919, de exemplu, colecția s-a îmbogățit cu 64 de partituri semnificative, incluzând lucrări ale compozitorilor Franz Lehár, Ionel Brătianu, George Popescu și Elena Livia. Diversitatea fondului, cuprinzând muzică laică și religioasă, compoziții românești și străine, a determinat importanța științifică și culturală a colecției.

Capitolul *De la agonie la extaz și înapoi. Vârsta de aur a Cabinetului numismatic al Academiei Române (1919–1947) și «problemele numismatice în România Mare»*, semnat de Emanuel Petac, explorează evoluția Cabinetului Numismatic al Academiei Române în perioada interbelică, subliniind atât dificultățile postbelice, cât și impunerea sa ca centru de excelență în cercetarea numismatică. Perioada Marelui Război a marcat o ruptură profundă în activitatea Cabinetului. Întreruptă încă din 1916,

colecția instituției a fost evacuată, întâi la Iași și apoi la Moscova, de unde nu s-a mai întors. Directorul Mihail C. Sutză a fost blocat la Paris, iar Constantin Moisil, membru activ al Cabinetului, s-a aflat pe front. Astfel, după 1918, Cabinetul își relua activitatea „de la zero”, fără colecția originală, iar prima înregistrare postbelică, din octombrie 1918, reflecta o donație anterioară, simbolizând continuitatea între perioada antebelică și cea postbelică. În aceste circumstanțe, Constantin Moisil a formulat, în 1919, un program conceptual pentru dezvoltarea numismaticii românești, publicat în „Buletinul Societății Numismatice Române”. Moisil sublinia importanța colectării monedelor, a organizării colecțiilor pe plan regional și a cercetării sistematice, evidențiind rolul esențial al numismaticii în studiul trecutului național, în contextul unei țări cu surse istorice scrise limitate. Propunerile sale au conturat direcțiile principale ale cercetării numismatice românești până în prezent. Refacerea colecției a fost posibilă în mare parte datorită donațiilor personale ale lui Mihail C. Sutză și Constantin Moisil, inițiatori ai „echipei de aur” a Cabinetului. Creșterea colecției a fost graduală și

stabilă, cu o medie de circa 1.000 de piese pe an, dar cu aporturi consistente prin donații sau tezaure importante. La sfârșitul perioadei analizate, colecția ajunsese la 34.253 de piese, simbol al renașterii Cabinetului după distrugerile Primului Război Mondial. Cabinetul a devenit nucleul dezvoltării științei numismatice românești, sprijinind publicarea revistelor de specialitate și organizarea congreselor de profil. Această evoluție firească, inspirată de politica lui Sutză, a fost însă întreruptă brusc de Al Doilea Război Mondial și de schimbările politice și sociale radicale impuse de ocupația sovietică, marcând un final dramatic pentru perioada „de aur” a Cabinetului.

Volumul III, împărțit în trei părți, însumează peste 1.500 de pagini, realizate cu o excepțională calitate grafică. Conceput sub forma unui album fotografic, ilustrează documente de arhivă și lucrările reprezentative care au fost incluse în colecțiile Bibliotecii Academiei Române în perioada 1919 - 1947, oferind, astfel, o incursiune vizuală și documentară de excepție în patrimoniul cultural și științific al instituției.